

ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਠੁਕਰਾਇਆ ਗਿਆ !

(22:30-23:15)

ਯਿਸੂ ਹੈਕਲ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਆਪਣਾ ਆਖਰੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੁਕਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰੁਕ ਕੇ ਉਹਨੇ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਦੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਬਸਿੰਦਿਆਂ ਵੱਲ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀ। ਵਿਰ, ਦੁਖੀ ਮਨ ਨਾਲ ਉਹਨੇ ਉਸ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਜਿਹਨੇ ਉਹਨੂੰ ਠੁਕਰਾਇਆ ਸੀ ਅਲਵਿਦਾ ਕਿਹਾ :

ਹੇ ਯਰੂਸ਼ਲਮ, ਯਰੂਸ਼ਲਮ! ਤੂੰ ਜੋ ਨਬੀਆਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਦਾ ਹੈਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਘੱਲੇ ਗਏ ਪਥਰਾਅ ਕਰਦਾ ਹੈਂ ਮੈਂ ਕਿੰਨੀ ਵਾਰੀ ਚਾਹਿਆ ਜੇ ਤੇਰੇ ਬਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕਠੇ ਕਰਾਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁਕੜੀ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਖੰਭਾਂ ਦੇ ਹੇਠ ਇਕੱਠੇ ਕਰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਤੁਸਾਂ ਨਾ ਚਾਹਿਆ। ਵੇਖੋ ਤੁਹਾਡਾ ਘਰ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਉਜਾੜ ਛੱਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਖਦਾ ਹਾਂ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਏਦੋਂ ਅੱਗੇ ਫੇਰ ਨਾ ਵੇਖੋਗੇ ਜਦ ਤੋੜੀ ਇਹ ਨਾ ਕਹੋਗੇ ਭਈ ਮੁਬਾਰਕ ਹੈ ਉਹ ਜਿਹੜਾ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ¹ (ਮੱਤੀ 23:37-39)।²

1000 ਈ.ਪੂ. ਦੇ ਲਗਭਗ ਦਾਊਦ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਯਰੂਸ਼ਲਮ (ਯਬੂਸ) 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਕੇ ਇਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਬਣਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਅਹਿਦ ਦੇ ਸੰਦੂਕ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਲੈ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਬੇਟੇ ਸੁਲੇਮਾਨ ਨੇ ਉੱਥੇ ਹੈਕਲ ਬਣਵਾਈ ਸੀ। ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਵਿਚ ਯਰੂਸ਼ਲਮ 'ਖੁਦਾ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ' ਕਰਕੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। 586 ਈ.ਪੂ. ਵਿਚ ਬਾਬਲ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਦੇ ਬਾਅਦ, ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੀ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਨਾਲ ਇਹ ਸ਼ਹਿਰ ਸੋਗ ਭਰਿਆ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਛੇਤੀ-ਛੇਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁੜ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਤਕ, ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਯਹੂਦੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ, ਸਿਆਸੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਖੁਦਾ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਇਹਦੇ ਲਗਾਤਾਰ ਵਿਰੋਧ ਕਰਕੇ ਯਿਸੂ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਖੁਦਾ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਹੁਣ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਹੀ ਮਹਿਮਾਨ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਦੇ ਖੁਦਾ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਮਕਸਦਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਦੇ ਆਖਰੀ ਮੌਕਿਆਂ ਬਾਰੇ ਹੈ।

ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ‘‘ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਕਲੀਸਿਆ ਕਾਇਮ’’ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ‘‘ਬਿਓਲੋਜੀ ਜਾਂ ਕਲੀਸਿਆ ਦੀ ਕਿਸੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਦਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ [ਸੀ]’’³ ਲੂਕਾ ਨੇ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਦੇ ਆਖਰੀ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਨੂੰ ਓਨਾ ਹੀ ਸਮਾਂ ਦਿਤਾ ਜਿੰਨਾ ਉਹਨੇ ਹੋਰ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਟੀਕਾਕਾਰਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੂਕਾ ਕੋਲ ਵਜ੍ਹਾ ਸੀ। ਕਈਆਂ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ‘‘ਇਹਨਾ ਅਧਿਆਵਾਂ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਇਸਰਾਏਲ ਵੱਲੋਂ ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਠੁਕਰਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਵਿਚ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।’’⁴

ਲੂਕਾ ਨੇ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਦੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਥਾਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਸਫ਼ਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਦੇ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਠੁਕਰਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ।⁵

ਇਕ ਮਕਸਦ... ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਖਾਉਣਾ ਸੀ... ਕਿ ਖੁਦਾ ਨੇ ਯਹੂਦੀ ਮਜ਼ਹਬ ਨਾਲ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਕੌਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ, ਯਹੂਦੀ ਕੌਮ ਦਾ ਖੁਦਾ ਨਾਲ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਸੀ। ... ਜੇ ਗੱਲਾਂ ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਮੱਤੀ 24, ਲੂਕਾ 13 ਅਤੇ ਲੂਕਾ 21 ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਵੱਲੋਂ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਦੀ ਭਿਆਨਕ ਬਰਬਾਦੀ ਦੀ ਨਬੂਵਤ ਪੂਰੀ ਹੋਣੀ ਸਿੱਧ ਹੋਵੇਗੀ। ਯਹੂਦੀ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਦਾਦਿਆਂ ਦੀ ਕਮੀ ਪੂਰੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੀ ਔਲਾਦ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਬੀਆਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਸੀ (ਮੱਤੀ 23:31, 32)।⁶

ਇਹ ਲੋਕ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤਿੰਨ ਕਤਲਾਂ ਭਾਵ ਯੂਹੰਨਾ ਬਪਤਿਸਮਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ, ਮਸੀਹ ਅਤੇ ਇਸਤੀਫ਼ਾਨ ਦੇ ਕਤਲ ਵਿਚ ਭਾਈਵਾਲ ਸਨ। ਜੇ ਖੁਦਾ ਰੋਮੀ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਦੇ ਦਖਲ ਨਾਲ ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਨਾ ਛੁਡਾਉਂਦਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੌਥਾ ਕਤਲ ਵੀ ਕਰ ਦੇਣਾ ਸੀ।... ਇਸਰਾਏਲ ਨੂੰ ਹੁਣ ਲਾਂਭੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ... ਇਹਦੀ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਦਾ ਵਕਤ ਪੂਰਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ।⁷

ਬਾਈਬਲ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਯਹੋਵਾਹ ਸਬਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਖੁਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਹਦੇ ਸਬਰ ਦੀ ਵੀ ਇਕ ਹੱਦ ਹੈ। ਉਹ ਹੁਕਮ ਨਾ ਮੰਨਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਠਹਿਰਾਏ ਹੋਏ ਸਮੇਂ ਤਕ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰੇਗਾ। ਫਿਰ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ‘‘ਬੱਸ ਬਹੁਤ ਹੋ ਗਿਆ! ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧੋਗੇ!’’ ਇਸ ਪਾਠ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਰੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਾਂਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਖੁਦਾ ਨੇ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ‘‘ਬੱਸ ਬਹੁਤ ਹੋ ਚੁੱਕਾ!’’

ਵੰਡੀ ਹੋਈ ਸਭਾ (22:30-23:10)

ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਰੋਮੀ ਪਲਟਨ ਦਾ ਸਰਦਾਰ ਉਲਝਣ ਵਿਚ ਸੀ: ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ ਰੋਮੀ ਨਾਗਰਿਕ ਉਹਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਸੀ; ਕਿਸੇ ਰੋਮੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਨੂੰ ਉਸ ਉੱਤੇ ਲੱਗੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਸਾਬਤ ਕੀਤੇ ਬਗ਼ੈਰ ਫੜਨਾ ਰੋਮੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸੀ, ਪਰ ਉਹਨੂੰ ਕੁਝ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ

ਉਸ ਆਦਮੀ ਦੀ ਗ਼ਲਤੀ ਕੀ ਹੈ। ਹਕੀਕਤ ਜਾਣਨ ਲਈ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤਿੰਨ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰ ਚੁਕਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਭੀੜ ਤੋਂ ਬਚਾ ਕੇ ਲਿਜਾਣ ਸਮੇਂ ਉਸ ਨੇ ਹੁੱਲੜ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹਦੀ ਗ਼ਲਤੀ ਕੀ ਹੈ, ਪਰ ਸ਼ਾਇਦ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਇਸ ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਬੋਲਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਇਹਦੀ ਗੱਲ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਹਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਸੀ ਕਿ ਹੋਇਆ ਕੀ ਹੈ। ਜਦ ਕੈਦੀ ਤੋਂ ਸੱਚ ਉਗਲਵਾਉਣ ਲਈ ਉਹ ਉਹਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਇਸ ਨੇ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਰੋਮੀ ਹੈ।

ਉਹ ਅਫ਼ਸਰ ਇਸ ਸਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਉਲਝਣ ਵਿਚ ਰਾਤ ਭਰ ਸੌਂ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ। ਸਵੇਰੇ ਉਹਨੂੰ ਲੱਗਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹਦਾ ਹੱਲ ਨਿਕਲ ਆਇਆ ਹੈ। ਉਲਝਣ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਸਿਆਸੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਧਾਰਮਿਕ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਧਰਮ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣਾ ਸੀ। ‘ਅਗਲੇ ਭਲਕ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਜੋ ਹਕੀਕਤ ਮਲੂਮ ਕਰੇ ਭਈ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੇ [ਪੌਲੁਸ] ਦੇ ਉੱਤੇ ਕਿਉਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਉਹ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ⁸ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਯਾਜਕਾਂ⁹ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਮਹਾ ਸਭਾ [ਸੈਨੇਟੋਰੀਅਨ]¹⁰ ਦੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ।¹¹ ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਉਤਾਰ ਕੇ¹² ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜਾ ਕੀਤਾ’¹³ (22:30)।

ਬੇਸ਼ੱਕ ਹੈਕਲ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿਚ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਪਈ ਮਾਰ ਕਰਕੇ ਪੌਲੁਸ ਦਾ ਜਿਸਮ ਪੀੜ ਨਾਲ ਕੰਬ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੀ ਸਰਬਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਸਾਹਮਣੇ ਤਣ ਕੇ ਖੜਾ ਸੀ। ਉਹ ਓਸੇ ਥਾਂ ਖੜਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਪਤਰਸ, ਯੂਹੰਨਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਖੜਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਜਿੱਥੇ ਇਸਤੀਫਾਨ ਖਲੋਤਾ ਸੀ; ਜਿੱਥੇ ਉਹਦਾ ਪ੍ਰਭੂ ਵੀ ਖਲੋਤਾ ਸੀ। ਕਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪੌਲੁਸ ਇਸ ਸਭਾ ਦੇ ਨਾਲ ਬੈਠਦਾ ਸੀ;¹⁴ ਹੁਣ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਬੇਰਹਿਮ, ਸਖ਼ਤ ਦਿਲ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਈਆਂ ਦੀ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਪਛਾਣ ਸੀ,¹⁵ ਪਰ ਕਈਆਂ ਦੀ ਨਹੀਂ।

ਅਖੀਰ, ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।¹⁶ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਹੱਥ ਹਿਲਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਕੀਤਾ (21:40); ਹੁਣ ਉਹਨੇ ਸਭਾ ਦੇ ਚੁੱਪ ਹੋਣ ਅਤੇ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਉਹਦੇ ਵੱਲ ਨਜ਼ਰਾਂ ਲਾਈ ਸਭਾ ਵੱਲ ਨਜ਼ਰ ਟਿਕਾਈ (23:1ਓ)।¹⁷ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਉਹਨੇ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ, ‘ਹੇ ਭਰਾਵੋ,¹⁸ ਮੈਂ ਅੱਗੇ ਤੀਕ ਪੂਰੀ ਨੇਕਨੀਅਤੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਅੱਗੇ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ’¹⁹ (23:1ਅ)।²⁰ ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ‘ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਕੇ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲੱਗਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਮੈਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਸਭ ਇਲਜ਼ਾਮ ਗ਼ਲਤ ਹਨ!’²¹

ਪ੍ਰਧਾਨ ਯਾਜਕ ਨੇ ਜਿਹੜਾ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਭਾਵਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਸਾਫ਼ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨ ਲਈ ‘ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਭਈ ਮਾਰੋ ਇਹਦੇ ਦੇ ਮੂੰਹ ਤੇ!’ (23:2ਅ)।²² ਪ੍ਰਧਾਨ ਯਾਜਕ ਦਾ ਨਾਂਅ ਹਨੰਨੀਆ ਸੀ (23:2ਓ),²³ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਉਹ ਇਸ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਬੈਠਣ ਵਾਲੇ ਸਭ ਤੋਂ ਬਦ ਅਤੇ ਬੇਈਮਾਨ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸੀ।²⁴ ਉਹ ‘ਇਕ ਖਾਊ, ਚੋਰ, ਲਾਲਚੀ, ਲੁਟੇਰਾ ਅਤੇ ਰੋਮੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਬਾਗ਼ੀ’ ਸੀ।²⁵

ਜ਼ੋਰ ਦਾ ਥੱਪੜ ਇਸ ਰਸੂਲ ਨੂੰ ਚੁੱਪ ਨਾ ਕਰਵਾ ਸਕਿਆ। ਮੂੰਹ 'ਚੋਂ ਖੂਨ ਨਿੱਕਲਦੇ ਉਹਨੇ ਪਿੱਛੇ ਮੂੰਹ ਕਰ ਕੇ ਡਾਂਟਿਆ, '‘ਹੇ ਸਫ਼ੇਦੀ ਫੇਰੀ ਹੋਈ ਕੰਧੇ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਤੈਨੂੰ ਮਾਰੇਗਾ! ਤੂੰ ਤਾਂ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਦੇ ਮੂਜਬ ਮੇਰਾ ਨਿਆਉਂ ਕਰਨ ਲਈ ਬੈਠਾ ਹੈਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਦੇ ਉਲਟ ਕੀ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈਂ?’’ (23:3)। ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਵਿਚ ਸਾਫ਼ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤਕ ਸਜ਼ਾ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਜਦ ਤਕ ਉਸ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚੱਲਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾ ਠਹਿਰ ਜਾਵੇ (ਲੇਵੀਆਂ ਦੀ ਪੋਥੀ 19: 15; ਵਿਵਸਥਾਸਾਰ 25: 1, 2)।²⁶ ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਜ਼ਬਾਨੀ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਵੀ ਕਿ 'ਜੇ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਇਸਰਾਏਲੀ ਦੀ ਗੱਲ 'ਤੇ ਮਾਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਖੁਦਾ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਰਗਾ ਹੈ।'²⁷

ਪੌਲੁਸ ਦੀ 'ਸਫ਼ੇਦੀ ਫਿਰੀ ਹੋਈ ਕਬਰ' ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਤੋਂ ਉਹਦੇ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਵਾਕਫ਼ ਸਨ। ਹਿਜ਼ਕੀਏਲ ਨਬੀ ਨੇ ਝੂਠੇ ਨਬੀਆ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੱਚੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਤਰੇੜਾਂ ਨੂੰ ਲੁਕਾਉਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਸਫ਼ੇਦੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। (ਹਿਜ਼ਕੀਏਲ 13: 10-16)। ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਤਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ 'ਤੇ ਕਪਟੀ ਹੋਣ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਇਆ!²⁸ (ਇਸ ਰਸੂਲ ਦੀ ਨਬੂਵਤ ਕਿ ਖੁਦਾ ਹਨੱਨੀਆ ਨੂੰ ਉਹਦੀ ਬੇਰਹਿਮੀ ਲਈ ਝਿੜਕੇਗਾ, ਦਸ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਣੀ ਸੀ, ਜਦ ਰੋਮ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ ਕਰਕੇ 66ਈ. ਵਿਚ ਯਹੂਦੀ ਜ਼ੇਲੋਤੇਸਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਯਾਜਕ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ।²⁹)

ਉਹਦੇ ਵੱਲ ਉਂਗਲੀ ਕਰਕੇ ਕਹੀ ਗਈ ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸਭਾ ਦੰਗ ਰਹਿ ਗਈ ਸੀ। '‘ਤਾਂ ਜਿਹੜੇ ਕੋਲ ਖੜੇ ਸਨ ਓਹ ਬੋਲੇ, ਕੀ ਤੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਯਾਜਕ ਨੂੰ ਗਾਲ ਕੱਢਦਾ ਹੈਂ?’’ (23:4)। ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਹੱਕੋ-ਬੱਕੋ ਹੋ ਕੇ ਕਿਹਾ, '‘ਹੇ ਭਰਾਵੋ, ਮੈਨੂੰ ਖਬਰ ਨਾ ਸੀ ਜੇ ਇਹ ਸਰਦਾਰ ਯਾਜਕ ਹੈ ਕਿਉਂ ਜੋ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਭਈ ਤੂੰ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਨੂੰ ਬੁਰਾ ਨਾ ਕਹੁ’ (23:5)। ਇਹ ਹਵਾਲਾ ਕੂਚ 22:28 ਵਿਚੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਬੋਲਣ ਦੀ ਬਜਾਏ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 21:28) ਵਿਖਾਇਆ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਤੀ ਉਹਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕਿੰਨੀ ਇੱਜ਼ਤ ਸੀ।

ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਸਵਾਲ ਸੁਲਝਾਉਣੇ ਔਖੇ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਉੱਥੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਯਾਜਕ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਕਈਆਂ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਰਸੂਲ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸੀ (ਵੇਖੋ ਗਲਾਤੀਆਂ 4: 15; 6: 11)। ਕਈਆਂ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਭਾ ਰੋਮੀ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਬੁਲਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਹਨੱਨੀਆ ਆਪਣੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਬੈਠਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਯਾਜਕਾਂ ਵਾਲੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਕਈ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੌਲੁਸ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਕੁਝ ਕੁ ਵਾਰ ਯਹੂਸਲਮ ਵਿਚ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਯਾਜਕ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਸੀ।³⁰

ਦੂਜਾ ਸਵਾਲ ਪਹਿਲੇ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਜੁਲਦਾ ਹੈ। ਭਲਾ ਪੌਲੁਸ ਸਚਮੁਚ ਖਿਮਾ ਮੰਗ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਾਂ ਉਹਦੇ ਸ਼ਬਦ ਸਿਰਫ਼ ਮਜ਼ਾਕ ਭਰੇ ਸਨ? ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪੌਲੁਸ ਮਜ਼ਾਕ ਨਾਲ ਇਹ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਹ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਕਿ, 'ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਯਾਜਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹਨੱਨੀਆ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬੇਸ਼ੱਕ ਸਹੀ ਪ੍ਰਧਾਨ

ਯਾਜਕ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਵਤੀਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ!' ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੈਂ ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਗੱਲ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸਿੱਧਾ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ। ਬਾਈਬਲ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਨਿਯਮ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਤਕ ਹੋ ਸਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਸਿੱਧਾ ਹੀ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਵਜ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ ਕਿ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਭਾਵਕ, ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਅਤੇ ਆਮ ਅਰਥ ਵਿਚ ਨਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ।¹ ਕੂਚ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚੋਂ ਲਿਆ ਪੌਲੁਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਮਜ਼ਾਕ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤਾ ਖਿਮਾ ਮੰਗਣ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮੇਰਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਲੂਕਾ ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਨੂੰ ਵਿਖਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਬੇਸ਼ੱਕ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਸਾਰੇ ਕਦੇ ਨਾ ਕਦੇ ਦੂਜੀ ਗੱਲ ਫੇਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ (ਮੱਤੀ 5:39) ਇੱਟ ਦਾ ਜਵਾਬ ਪੱਥਰ ਨਾਲ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਸਲੂਕ ਕਰਕੇ ਦੂਜਿਆਂ ਵਾਂਗ ਸਖ਼ਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਮੈਂ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਹਨੇ ਕੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੱਚੇ ਦਿਲੋਂ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗ ਕੇ ਉਹਨੇ ਸਚਮੁਚ ਅਫ਼ਸੋਸ ਜਤਾਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਉਹ ਸਾਡੇ ਸਭ ਲਈ ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹਨੇ ਸਹੀ ਕਿਹਾ ਸੀ (ਜਦ ਕਿ ਉਹਦੀ ਗੱਲ 100 ਫ਼ੀਸਦੀ ਸਹੀ ਸੀ), ਪਰ ਇਹਦੀ ਥਾਂ ਉਹ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਦੀ ਗ਼ਲਤੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਖੁਦਾ ਵਲੋਂ ਰਹਿਬਰ ਮੰਨਿਆਂ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਅਸੀਂ ਆਦਮੀ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾ ਕਰੀਏ ਪਰ ਅਹੁਦੇ ਦਾ ਮਾਣ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਪੌਲੁਸ ਕਿਸੇ ਵਕਤ ਮਹਾਂਸਭਾ ਨਾਲ ਬੜੀ ਨੇੜਤਾ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹਨੂੰ ਇਹੀ ਲੱਗਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਨਿਆਂ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਲਹੂ ਦਾ ਸਲੂਣਾ ਸਵਾਦ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਯਾਜਕ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਨਫ਼ਰਤ² ਅਤੇ ਸਭਾ ਵਿਚ ਵਧਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਕਰਕੇ ਉਹਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਵਿਚਾਰ ਆਇਆ। ਹੁਣ ਉਹਦੀ ਮੁੱਖ ਦਿਲਚਸਪੀ ਉਹ ਸਭਾ ਵਿੱਚੋਂ ਬਚ ਨਿਕਲਣ ਦੀ ਸੀ।

ਪੌਲੁਸ ਮਹਾਂ ਸਭਾ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਕਫ਼ ਸੀ। ਸਦੂਕੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਹੁਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਫ਼ਰੀਸੀ ਵੀ ਉੱਥੇ ਸਨ। ਪੌਲੁਸ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਗੁੱਟਾਂ ਵਿਚ ਪਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਿੱਖਿਆ (ਡਾਕਟ੍ਰਿਨ) ਸਬੰਧੀ ਮਤਭੇਦਾਂ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਕਫ਼ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਤਭੇਦਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਤਿੰਨ ਬਹੁਤੇ ਅਹਿਮ ਸਨ: 'ਜੇ ਸਦੂਕੀ ਆਖਦੇ ਹਨ ਭਈ ਨਾ ਕੋਈ ਜੀ ਉੱਠਣਾ,³ ਨਾ ਦੂਤ ਅਤੇ ਨਾ ਕੋਈ ਆਤਮਾ ਹੈ ਪਰ ਫ਼ਰੀਸੀ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ' (23:8)।⁴ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, 'ਜਾਂ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਮਲੂਮ ਕੀਤਾ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਸਦੂਕੀ ਅਤੇ ਕਈ ਫ਼ਰੀਸੀ ਹਨ ਤਾਂ ਸਭਾ ਵਿਚ⁵ ਉੱਚੀ ਬੋਲਿਆ, ਹੇ ਭਰਾਵੇ, ਮੈਂ ਫ਼ਰੀਸੀ⁶ ਅਤੇ ਫ਼ਰੀਸੀਆਂ ਦੀ ਅੰਸ ਹਾਂ।⁷ ਮੁਰਦਿਆਂ ਦੀ ਆਸ ਅਤੇ ਜੀ ਉੱਠਣ ਦੇ ਬਦਲੇ ਮੇਰੇ ਜ਼ਿੰਮੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਈਦਾ ਹੈ!'।⁸ (23:6)।

ਪੌਲੁਸ ਤੇ ਮਸੀਹ ਦੇ ਜੀ ਉੱਠਣ ਦੀ ਮੁਨਾਦੀ ਕਰਨ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਨਹੀਂ ਸੀ (21:28), ਪਰ ਉਹਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਯਹੂਦੀਆ ਦੇ ਆਗੂ ਅਸਲ 'ਚ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਘ੍ਰਿਣਾ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਉਸ ਯਿਸੂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ ਜਿਹੜਾ ਮੁਰਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜੀ ਉੱਠਿਆ ਸੀ (ਵੇਖੋ 4:2)। ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਕਿ ਉਸ ਉੱਤੇ 'ਮੁਰਦਿਆਂ ਦੀ ਆਸ ਅਤੇ ਜੀ ਉੱਠਣ ਦੇ ਬਦਲੇ ਦੋਸ਼ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ' ਅਸਲ 'ਚ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਉਣ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਆਪਣੀ ਹਰ ਪੇਸ਼ੀ ਵਿਚ ਉਹਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਸਾਰੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਅਸਲ ਵਿਚ ਮਨਘੜਤ ਸਨ ਅਤੇ ਅਸਲ ਮੁੱਦਾ ਜੀ ਉੱਠਣ ਦਾ ਹੀ ਹੈ (24:21; 26:6-8, 21-23; 28:20)।

ਭਲਾ ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ³⁹ ਪਤਾ ਪਰ ...

ਜਾਂ ਉਹ ਨੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਫਰੀਸੀਆਂ ਅਤੇ ਸਦੂਕੀਆਂ ਵਿਚ ਝਗੜਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਭੀੜ ਵਿਚ ਫੁੱਟ ਪੈ ਗਈ। ... ਤਦ ਵੱਡਾ ਰੌਲਾ ਪਿਆ ਅਤੇ ਫਰੀਸੀਆ ਦੀ ਵੱਲ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਈਕੁ ਪੁਰਸ਼ ਉੱਠੇ ਅਤੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਝਗੜਨ ਲੱਗੇ ਜੋ ਐਸੇ ਮਨੁੱਖ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਬੁਰਿਆਈ ਨਹੀਂ ਮਲੂਮ ਹੁੰਦੀ ਪਰ ਜੇ ਕਿਸੇ ਆਤਮਾ ਯਾ ਦੂਤ ਨੇ ਉਹ ਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਫੇਰ ਕੀ ਹੋਇਆ? ⁴⁰ (23:7-9)

ਫਰੀਸੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਉਹ ਪੌਲੁਸ ਵੱਲ ਸਨ ਜਾਂ ਸਦੂਕੀ ਉਹਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹਨੂੰ ਫੜਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਪਾ ਕੇ ਉਹ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਭਰ ਗਏ ਪਰ ਪੌਲੁਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਉਹੀ ਅਸਰ ਹੋਇਆ ਜਿਹੜਾ ਕਿਸੇ ਆਦਮੀ ਵੱਲੋਂ ਦੋ ਜੰਗਲੀ ਜਾਨਵਰਾਂ ਕੋਲੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿਚ ਭਿੜਾਉਣ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।⁴¹

ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ, ਮਹਾਂਸਭਾ ਨੂੰ ਝੰਜਟ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ (ਵੇਖੋ 7:54-58)। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਜ਼ੁਰਗ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਚਮਕੀਲੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾਈ ਇਕ ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਚੀਕਦਿਆਂ ਵੇਖ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਤੂਫਾਨ ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਫਸਿਆ ਸੀ। ਰੋਮੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਵੇਖ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਸਦੂਕੀ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਖੂਨ ਲੈ ਉਸ 'ਤੇ ਝਪਟ ਰਹੇ ਸਨ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਫਰੀਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਭਜਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਰੋਮੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਜਾਨ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਦਖਲ ਦੇਣਾ ਸੀ। ‘ਜਾਂ ਵੱਡਾ ਝਗੜਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਫੌਜ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਨੇ ਇਸ ਡਰ ਦੇ ਮਾਰੇ ਭਈ ਕਿਤੇ ਉਹ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਟੋਟੇ ਨਾ ਕਰਨ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ’ (23:10ਉ)। ਫਿਰ ਉਹਨੇ ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਇਹ ਹੁਕਮ ਦੇ ਕੇ ‘ਜੋ ਉੱਤਰ ਕੇ ਉਹ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਦੇ ਬਦੀ ਕੱਢ ਕੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲੈ ਜਾਓ’ ਹੋਰ ਫੌਜ ਬੁਲਵਾ ਲਈ (23:10ਅ)।

ਇਲਾਹੀ ਇਲਾਜਾ (23:11)

ਉਸ ਰਾਤ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਕੋਠਰੀ ਵਿਚ ਇਕੱਲ੍ਹਾ ਪੌਲੁਸ ਨਿਰਾਸ਼ ਅਤੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਸੀ। ਇੰਜ ਲਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਉਹਦੀ ਸੇਵਕਾਈ ਪੂਰੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਕਦੇ ਰੋਮ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕੇਗਾ। ਪਰ ਖੁਦਾ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਛੱਡਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ‘ਓਸੇ ਰਾਤ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਉਹ ਦੇ ਕੋਲ ਖੜੋ ਕੇ ਕਿਹਾ, ਹੌਸਲਾ ਰੱਖ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਂ ਮੇਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਉੱਤੇ ਯਹੂਸਲਮ ਵਿਚ ਸਾਖੀ ਦਿੱਤੀ ਓਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਨੂੰ ਰੋਮ ਵਿਚ ਭੀ ਸਾਖੀ ਦੇਣੀ ਪਵੇਗੀ’ (ਆਇਤ 11)। ਇਸ ਕ੍ਰਿਸਮਈ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਓ ਯਹੂਸਲਮ 'ਚ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਠੁਕਰਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਇਕ ਉਦਾਹਰਨ 'ਤੇ ਸਰਸਰੀ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਦੇ ਹਾਂ।

ਸਹੇ (23:12-15)

ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 23: 12-15 ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ:

ਜਾਂ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੇ ਏਕਾ ਕਰ ਕੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜਦ ਤੀਕਰ ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਨਾ ਲਈਏ ਜੇ ਕੁਝ ਖਾਈਏ ਪੀਈਏ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਿਯ ਹੋਵੇ! ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਰਲ ਕੇ ਇਹ ਸੌਂਹ ਖਾਧੀ ਸੀ ਉਹ ਚਾਲੂਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਨ। ਸੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਯਾਜਕਾਂ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਕਿਹਾ ਭਈ ਅਸਾਂ ਆਪਣੇ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਿਯ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਤੀਕਰ ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਨਾ ਲਈਏ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਨਾ ਚੱਖਾਂਗੇ। ਸੋ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਸਭਾ ਦੇ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਨੂੰ ਕਹੋ ਜੋ ਉਹ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਲੈ ਆਵੇ ਭਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉਹ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਹੋਰ ਵੀ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਲੂਮ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਉਹ ਦੇ ਨੇੜੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਹ ਦੇ ਮਾਰ ਘੱਤਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੋ ਰਹਾਂਗੇ।

ਆਇਤ 20 ਵਿਚ ਟਿੱਪਣੀ ਹੈ ਕਿ ਸਭਾ ਦੇ ਆਗੂ ਵੀ ਇਸ ਖ਼ੁਨੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਭਾਈਵਾਲ ਸਨ। ਸਾਨੂੰ ਵਾਰਨ ਵਿਅਰਸਥੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਜਿਸਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, ‘‘ਜਦ ਚਾਲੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂਅ ਦੇ ਕਿਸੇ ਭਗਤ ਯਹੂਦੀ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ’’ ਅਤੇ ‘‘ਪ੍ਰਧਾਨ ਯਾਜਕ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਉਸ ਜੁਰਮ ਵਿਚ ਭਾਈਵਾਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਖ਼ੁਦਾ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ!’’⁴² ਅਧਿਆਇ 21 ਤੋਂ 23 ਤਕ, ਮੂਰਤੀਪੂਜਕ ਰੋਮੀ ਪਲਟਨ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਕਲੌਦਿਉਸ ਲੁਸਿਆਸ ਵਿਚ ਜਿਸ ਨੇ ਸੱਚਾਈ ਲੱਭਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਯਹੂਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਫ਼ਰਕ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧੋਖੇ ਅਤੇ ਵਿਨਾਸ਼ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਨਜ਼ਿੱਠਿਆ ਹੈ।

ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਵੇਖਾਂਗੇ ਕਿ ਪੌਲਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਾਲ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਬਚਿਆ, ਪਰ ਹੁਣ ਲਈ ਮੈਂ ਇਹ ਗੱਲ ਰੇਖਾਂਕਿਤ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਦੇ ਯਹੂਦੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਖ਼ੁਸ਼ਬਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਤੇ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ (ਵੇਖੋ 13:46)।

ਸਾਰ

ਅਖੀਰ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਵੱਲੋਂ ਠੁਕਰਾਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਦਾ ਵਿਨਾਸ਼ ਰੋਮੀਆਂ ਹੱਥੋਂ ਹੋਣਾ ਸੀ (ਲੂਕਾ 21:20); ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਹੁਣ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਅਬਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਸੀ। ਖ਼ੂਹ ‘ਤੇ ਸਾਮਰੀ ਔਰਤ ਨੂੰ ਯਿਸੂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ‘‘ਉਹ ਸਮਾਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਦ ਤੁਸੀਂ ਨਾ ਤਾਂ ਇਸ ਪਰਬਤ ਉੱਤੇ ਅਤੇ ਨਾ ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਪਿਤਾ ਦੀ ਬੰਦਗੀ ਕਰੋਗੇ’’ (ਯੂਹੰਨਾ 4:21)। ਅੱਜ ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਦੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਸ਼ਹਿਰ ਵੱਲ ਵੇਖਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਅਸੀਂ, ‘‘ਪਹਾੜ ਕੋਲ ਆਏ ਹਾਂ ਅਤੇ ਜਿਉਂਦੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੀ ਨਗਰੀ ਸਵਰਗੀ ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਕੋਲ’’ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 12:22) ਭਾਵ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਸਿੰਘਾਸਣ ਕੋਲ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ ਜਿੱਥੇ ਹੁਣ ਯਿਸੂ ਉਹਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਸਿੰਘਾਸਣ ‘ਤੇ ਬੈਠਾ ਹੈ।

ਇਸ ਪਾਠ ਵਿੱਚੋਂ ਸਾਨੂੰ ਕਈ ਸੱਚਾਈਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸਾਡੇ ਪਿੱਤਰ ਹਜ਼ਾਰ ਵਰ੍ਹੇ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਯਕੀਨ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਇਹ ਗ਼ਲਤ ਸਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਲਈ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਹੁਣ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਦੀ ਕੋਈ ਥਾਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਫੇਰ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਧਰਮ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਰ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਅਸੀਂ ਖ਼ੁਦਾ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾਉਂਦੇ ਰਹੀਏ ਤਾਂ ਉਹ ਇਕ ਦਿਨ ਸਾਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਕਾਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਬੁੱਧਵਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, 'ਜਿਹੜਾ ਝੱਟੇ ਬਿੰਦੇ ਤਾੜ ਖਾ ਕੇ ਵੀ ਧੌਣ ਦਾ ਅਕੜੇਵਾਂ ਕਰੇ, ਉਹ ਅਚਾਨਕ ਭੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਤਦ ਉਹਦਾ ਕੋਈ ਉਪਾਅ ਨਾ ਹੋਵੇਗਾ' (ਕਹਾਉਤਾਂ 29: 1)।⁴³ ਜਦ ਖ਼ੁਦਾ ਸਾਨੂੰ ਇੰਜੀਲ ਸੁਣਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਮੌਕੇ ਦਾ ਫ਼ਾਇਦਾ ਵੀ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਠੁਕਰਾ ਵੀ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਰਾਹ ਨੂੰ ਕਬੂਲਣ ਨਾਲ ਛੁਟਕਾਰਾ ਅਤੇ ਅੰਨੰਦ ਮਿਲਦਾ ਹੈ; ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਠੁਕਰਾਉਣ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਖ਼ਤਰਿਆਂ ਅਤੇ ਬਰਬਾਦੀ ਭਰਿਆ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਰਾਹ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਉਹਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਉਣਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਖ਼ੁਦਾ ਠੱਠਾ ਉਡਾਉਣ ਵਾਲਿਆ ਦਾ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। (ਗਲਾਤੀਆਂ 6: 7)! ਮੇਰੀ ਤੁਹਾਡੇ ਅੱਗੇ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਹੁਣ ਤਕ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਖ਼ੁਦਾ ਅਤੇ ਉਹਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹੋ ਤਾਂ ਹੁਣ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾ ਠੁਕਰਾਓ!

ਟਿੱਪਣੀਆਂ

¹ਆਖ਼ਰੀ ਵਾਕ ਯਿਸੂ ਦੀ ਦੂਜੀ ਆਮਦ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ²ਇਹੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਗੱਲਾਂ ਲੂਕਾ 13: 34, 35 ਵਿਚ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੱਤੀ 23 ਅਧਿਆਇ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਕਹੇ ਗਏ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ³ ਜਾਰਜ ਈ. ਲੈਂਡ, *ਦ ਯੰਗ ਚਰਚ: ਐਕਟਸ ਆਫ ਦ ਅਪੋਸਟਲਜ਼* (ਨੈਸਵਿਲੇ: ਅਬਿੰਗਡਨ ਪ੍ਰੈੱਸ, 1964), 78. ⁴ਉਹੀ, 79. ⁵ਜਾਰਜ ਈ. ਲੈਂਡ, *ਐਕਟਸ*, ਦ ਵਿਕਲਿਫ ਬਾਈਬਲ ਕਮੈਂਟਰੀ (ਨੈਸਵਿਲੇ: ਦ ਸਾਊਥਵੈਸਟਰਨ ਕੰਪਨੀ, 1962), 1164. ⁶ਬੋਬੀ ਡੰਕਨ, 'ਪਾਲ ਇਨ ਦ ਟੈਂਪਲ ਐਂਡ ਇਨ ਪ੍ਰਿਜ਼ਨ ਐਟ ਜੇਰੂਸਲੇਮ,' *ਸਟੱਡੀ ਇਨ ਐਕਟਸ* (ਡੈਂਟਨ, ਟੈਕਸਸ: ਵੈਲਿਡ ਪਬਲਿਕੇਸ਼ਨ, 1985), 199-200. ⁷ਵਾਰੇਨ ਡਬਲਯੂ. ਵਿਅਰਸਬੇ, *ਵਿਅਰਸਬੇ'ਸ ਐਕਸਪੋਜ਼ਿਟਰੀ ਆਊਟਲਾਈਨਜ਼ ਆਨ ਦ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ* (ਵ੍ਹੀਟਨ, ਇਲੀਨੋਇਸ: ਵਿਕਟਰ ਬੁਕਸ, 1992), 341. ⁸ਪੌਲਸ ਕੋਦੀ ਬਣ ਕੇ ਰਿਹਾ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪਲਟਨ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕੈਦ ਤੋਂ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਭਾਵ ਸ਼ਾਇਦ ਐਨਾ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੀ ਕੋਠਰੀ ਵਿਚ ਲੈ ਗਿਆ। ⁹*ਟਰੁੱਥ ਫਾਰ ਟੁਡੇ* ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 1' ਵਿਚ 'ਜਦ ਸ਼ੇਤਾਨ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਵਿਚ ਪਾ ਦੇਵੇ' ਪਾਠ ਵਿਚ 'ਪ੍ਰਧਾਨ ਯਾਜਕਾਂ' 'ਤੇ ਨੋਟਸ ਵੇਖੋ। ¹⁰*ਟਰੁੱਥ ਫਾਰ ਟੁਡੇ* ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਤਾਬ 'ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 1' ਦੀ ਅਰਥਾਵਲੀ ਵਿਚ ਵੇਖੋ, 'ਮਹਾਂਸਭਾ'।

¹¹ਮਹਾਂਸਭਾ ਰੋਮ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠ ਇਕੱਠੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਰੋਮੀ ਸਰਦਾਰ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਦਾ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਸੀ। ¹²ਅੰਟੋਨੀਆ ਦਾ ਕਿਲ੍ਹਾ ਹੈਕਲ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਗ਼ੈਰ ਕੋਮਾਂ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵੱਲ ਪੌੜੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ (ਵੇਖੋ 21: 31, 35, 40)। ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਪੌੜੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਹੇਠਾਂ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ¹³ਅਸੀਂ ਪੱਕਾ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਕਿ ਇਹ ਮਹਾਂਸਭਾ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਿਤ ਸਭਾ ਸੀ ਜਾਂ ਅਣਅਧਿਕਾਰਿਤ ਭਾਵ ਉਹ ਠਹਿਰਾਏ ਹੋਏ ਥਾਂ 'ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਥਾਂ 'ਤੇ। ਧਿਆਨ ਦਿਓ ਕਿ ਸਰਦਾਰ ਸਭਾ ਲਈ ਰੁਕਿਆ ਰਿਹਾ (23: 10)। ਸਰਦਾਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪੌਲਸ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਹ ਵੇਖਣਾ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਭੱਜ ਨਾ ਜਾਵੇ (12: 18, 19; 16: 27)। ਸਰਦਾਰ ਉੱਥੇ ਹੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ

ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਐਨਾ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਭਾ ਹੈਕਲ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਭਾਗ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ।¹⁴ ਪੌਲਸ ਮਹਾਂਸਭਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਵਕਤ ਉੱਥੇ ਹੀ ਸੀ ਜਦ ਇਸਤੀਫ਼ਾਨ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। *ਟਰੱਥ ਫ਼ਾਰ ਟੁਡੇ* ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਤਾਬ 'ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ, 2' ਦੇ ਸਫ਼ਾ 33 'ਤੇ ਨੋਟਸ ਅਤੇ ਸਫ਼ਾ 109 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ 16 ਵੇਖੋ।¹⁵ ਕਈ ਲੋਕ ਜੋ ਵੀਹ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸਭਾ ਵਿਚ ਸਨ, ਅਜੇ ਵੀ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੋਣਗੇ। ਫਿਰ ਕੁਝ ਜਵਾਨ ਯਹੂਦੀ ਜੋ ਉਸ ਵਕਤ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਸਨ, ਹੁਣ ਸਭਾ ਲਈ ਚੁਣ ਲਏ ਹੋਣਗੇ।¹⁶ ਮਹਾਂਸਭਾ ਸਾਹਮਣੇ ਲੋਕਾਚਾਰੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ, ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਫ਼ਰਮਾਨਾਂ ਵਿਚ ਮੁਜਰਮ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਯਿਸੂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਤੇ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵੇਲੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਭਾ ਕੋਲ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਲਾਉਣ ਨੂੰ ਕੋਈ ਇਲਜ਼ਾਮ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਸ ਸੀ ਕਿ ਮੁਜਰਮਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਵਾਇਤੀ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗਾ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪੌਲਸ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚ ਵੀ ਇਵੇਂ ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਗਾ; ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਉਮੀਦ ਨਾਲ ਬੋਲਣ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਹੀ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇਲਜ਼ਾਮ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨੇ ਹੈਕਲ ਨੂੰ ਦੂਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ (21:28), ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਹੈ।¹⁷ ਭੂਤਰੀ ਹੋਈ ਭੀੜ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਣ ਲਈ ਇਹ ਇਕ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਤਰੀਕਾ ਹੈ। ਪੌਲਸ ਵੱਲੋਂ 'ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੇਖਣ' ਭਾਵ ਇਹ ਵੇਖਣ ਲਈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦਾ ਹੈ, ਕੌਣ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਆਦਿ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਕਈਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਸਿਰਫ਼ ਨੇੜ ਝਾਤ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਹੀ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ।¹⁸ ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ, ਪੌਲਸ ਆਪਣੇ ਯਹੂਦੀ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨਾਲ ਪਛਾਣ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਕਈਆਂ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪੌਲਸ ਨੇ ਸਭਾ ਨੂੰ ਰਵਾਇਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਭਰਾਵੇਂ ਅਤੇ ਪਿੱਤਰੇ' (ਵੇਖੋ 7:2) ਕਹਿ ਕੇ ਸੰਬੋਧਤ ਨਾ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਲਗਦਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪੌਲਸ ਐਨੀ ਛੇਤੀ ਇਸ ਗੁੱਟ ਦੀ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਮੁੱਲ ਲੈਂਦਾ ਜਿਸ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਉਸਦੀ ਜਾਨ ਸੀ।¹⁹ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ 'ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ' ਉਸ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ 'ਸਿਆਸਤ' ਸ਼ਬਦ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਭਾਵ 'ਸ਼ਹਿਰੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਹਿਣਾ' ਹੈ। ਪੌਲਸ ਇਹ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਇਕ ਚੰਗੇ ਯਹੂਦੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਿਤਾਈ ਸੀ ਅਤੇ ਸਰੂਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਿਆ ਸੀ।²⁰ 24:16; 2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 1:12; 1 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 3:9 ਵੀ ਵੇਖੋ। ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਪੌਲਸ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਪਾਪ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਅੰਤਹਕਰਨ ਉਦੋਂ ਹੀ ਸਹੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਦ ਉਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਮਿਲੀ ਹੋਵੇ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਜੇ ਉਹਨੂੰ ਸਹੀ ਤਾਲੀਮ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਪੌਲਸ ਐਨਾ ਹੀ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨੇ ਉਸੇ ਮੁਤਾਬਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਿਤਾਈ ਹੈ ਜੋ ਉਹਨੂੰ ਲਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸਹੀ ਹੈ। ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਤਾਉਣ ਵੇਲੇ ਵੀ, ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਲਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਖੁਦਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਹੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ (26:9)। ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਬੇਹਤਰੀਨ ਆਇਤ ਹੈ ਕਿ 'ਅੰਤਹਕਰਨ ਨਾਲ ਜੀਉਣਾ' ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਖੁਦਾ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

²¹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੌਲਸ ਨੇ ਉੱਥੋਂ ਹੀ ਬੋਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਿੱਥੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਬੋਲਣ 'ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਮੁਕਾਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਂ ਸਭਾ ਦੇ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਭੀੜ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਸੁਣਿਆ ਹੋਵੇ।²² ਪ੍ਰਧਾਨ ਯਾਜਕ ਲਈ ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਨਾਲੋਂ ਸੋਖਾ ਉਹਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਯਾਜਕ ਕੋਲ ਪੌਲਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਕੋਈ ਪੱਕਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਯਿਸੂ ਦੀ ਪੇਸ਼ੀ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ (ਯੂਹੰਨਾ 18:22)।²³ ਇਸ ਨੂੰ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 4:6 ਵਾਲੇ 'ਸਰਦਾਰ ਯਾਜਕ ਅੰਨਾਸ' ਨਾਲ ਨਾ ਉਲਝਾਓ ਅਤੇ ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਉਸ ਹਨੱਨੀਆ ਨਾਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ (5:1; 9:10) ਵਿਚ ਮਿਲੇ ਸਾਂ।²⁴ ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਮੀਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਯਾਜਕਾਂ ਤੋਂ ਦਸੋਂਧ ਚੁਰਾ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਉਣ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਸੀ।²⁵ ਵਿਲੀਅਮ ਬਾਰਕਲੇ, *ਦ ਐਕਟਸ ਆਫ਼ ਦ ਅਪੋਸਟਲਜ਼*, ਦੇ ਡੇਲੀ ਸਟਡੀ ਬਾਈਬਲ ਸੀਰੀਜ਼, ਸੰਸ਼ੋ. ਸੰਸਕ. (ਫਿਲਾਡੇਲਫੀਆ: ਵੈਸਟਮਿਸਟਰ ਪ੍ਰੈੱਸ, 1976), 164।²⁶ ਇਬਰਾਨੀਆਂ 5:1, 2 ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਯਾਜਕ ਦਾ ਵਿਹਾਰ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।²⁷ ਬਾਰਕਲੇ, 164. ²⁸ ਇਸ ਵਾਕ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਫ਼ਰੀਸੀਆਂ ਨੂੰ 'ਸਫੇਦੀ ਫਿਰੀਆਂ ਕਬਰਾਂ' (ਮੱਤੀ 23:27) ਕਹਿਣ ਦੀ ਯਿਸੂ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾਲ ਕਰੋ।²⁹ ਭਲਾ ਇਹਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੌਲਸ ਨੇ ਆਇਤ 3 ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਹਿੱਸਾ ਖੁਦਾ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ। ਜੇ ਪੌਲਸ

ਨੇ ਆਇਤ 3 ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਹਿੱਸੇ ਲਈ ਖੇਦ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਇਹ ਵੇਖਣਾ ਔਖਾ ਹੈ ਕਿ ਪੌਲਸ ਦੀ ਗੱਲ ਦਾ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਤੋਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ। ਸ਼ਾਇਦ ਪੌਲਸ ਸਿਰਫ਼ ਆਮ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਲੋਕ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਤੋੜਦੇ ਹਨ, ਅਖ਼ੀਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹਦੇ ਵਲੋਂ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਇਹ ਅਜਿਹੀ ਸੱਚਾਈ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਲਿਖਤ ਤੋਂ ਸਭ ਲੋਕ ਵਾਕਫ਼ ਸਨ।³⁰ ਸਾਨੂੰ ਵਿਸਤਾਰ 'ਚ ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਂ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਹੋਰ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਗੱਲਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਪਤਾ। ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਾਜਕ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਪੌਲਸ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਹੁਕਮ ਕਿਸ ਨੇ ਦਿੱਤਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪੌਲਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਜਵਾਬ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਵਿਆਖਿਆ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ। ਇਕ ਹੋਰ ਸੰਭਾਵਨਾ ਲਈ ਕਿ ਪੌਲਸ ਨੇ ਹਨੱਨੀਆ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਤਾਂ ਲਿਆ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਾਜਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਕਬੂਲਿਆ, ਅਗਲੀ ਆਇਤ ਵੇਖੋ।

³¹ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਬਾਰੇ ਕਿ ਹਨੱਨੀਆ ਯੋਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਾਜਕ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਪੌਲਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਾਜਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਬੂਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਯਾਦ ਰੱਖੋ ਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਯੋਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਾਜਕ ਹੋਏ ਸਨ। ਜਦ ਖ਼ੁਦਾ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਬੰਦੇ ਦੇ ਯੋਗ ਜਾਂ ਅਯੋਗ ਹੋਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।³² ਇਹ ਨਫ਼ਰਤ ਇਸ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੇਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਾਜਕ ਨੇ ਕੈਸਰੀਆ ਤਕ ਉਹਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕੀਤਾ (24:1; 25:2, 3 ਵੀ ਵੇਖੋ)।³³ ਵੇਖੋ ਲੂਕਾ 20:27. ³⁴ਟਰੁੱਥ ਫ਼ਾਰ ਟੁਡੇ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ, 1' ਦੀ ਅਰਥਾਵਲੀ ਵਿਚ 'ਫ਼ਰੀਸੀ' ਅਤੇ 'ਸਦੂਕੀ' ਵੇਖੋ।³⁵ ਇਹ ਗੱਲ ਕਿ ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਉੱਚੀ ਬੋਲਣਾ ਪਿਆ, ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਭਾ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸ਼ੋਰ-ਸ਼ਰਾਬਾ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਉਸ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਹੀ ਵਾਲੇ ਸਨ।³⁶ ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪੌਲਸ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਮੈਂ ਫ਼ਰੀਸੀ... ਹਾਂ' 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਯਾਦ ਰੱਖੋ ਕਿ (1) ਪੌਲਸ ਫ਼ਰੀਸੀਆਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਸਲਾਘਾਯੋਗ ਗੱਲਾਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੁਆਰਾ ਰਿਹਾ ਸੀ; ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਉਹ ਫ਼ਰੀਸੀਆਂ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੁਰਾਈਆਂ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਯਿਸੂ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ। (2) ਉਹ ਉਸ ਪ੍ਰਬੰਧ 'ਤੇ ਜੋਰ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਮੁਤਾਬਕ ਉਹ ਵੱਡਾ ਹੋਇਆ ਸੀ (26:5)। ਪੌਲਸ ਲਈ ਫ਼ਰੀਸੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਹੋਣਾ ਕੁਝ ਅਜਿਹੀ ਗੱਲ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਆਇਆ ਸੀ (ਫਿਲਪੀਆਂ 3:1-11), ਪਰ ਇਹ ਉਹਦੇ ਅਤੀਤ ਦਾ ਇਕ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਸੀ। (ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ 'ਓਕੀ' [ਭਾਵ ਓਕਲਾਹੋਮਾ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ] ਆਖਦਾ ਹਾਂ, ਭਾਵੇਂ ਮੈਂ ਪਿਛਲੇ 28 ਸਾਲਾਂ ਚੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਚਾਰ ਸਾਲ ਹੀ ਉੱਥੇ ਰਿਹਾ ਹਾਂ)।³⁷ 'ਦੀ ਅੰਸ' ਵਾਕਾਂਸ਼ ਇਕ ਇਬਰਾਨੀ ਅਖਾਣ ਸੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਭਾਵ ਸੀ ਕਿ 'ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਵਾਲਾ।' ਇਸ ਕਰਕੇ 'ਫ਼ਰੀਸੀਆਂ ਦੀ ਅੰਸ' ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੌਲਸ ਦੇ ਵਡੇਰੇ ਫ਼ਰੀਸੀ ਸਨ, ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਭਾਵ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵਿਚ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਖ਼ੁਬੀਆਂ ਸਨ ਜੋ 'ਫ਼ਰੀਸੀ' ਵਿਚ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।³⁸ 'ਮੁਰਦਿਆਂ ਦੀ ਆਸ ਅਤੇ ਜੀ ਉੱਠਣ' ਵਾਕਾਂਸ਼ ਮੂਲ ਲਿਖਤ ਦਾ ਹੂ-ਬ-ਹੂ ਅਨੁਵਾਦ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਕ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ 'ਮੁਰਦਿਆਂ ਦੇ ਜੀ ਉੱਠਣ ਦੀ [ਜਾਂ 'ਚ] ਉਮੀਦ' (ਵੇਖੋ NIV)।³⁹ ਕਈਆਂ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਯਿਸੂ ਦੇ ਜੀ ਉੱਠਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਨਿਰਪੱਖ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਸਿਰਫ਼ ਫ਼ਰੀਸੀਆਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਹਾਸਲ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜੇ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਪੌਲਸ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਜੇ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ, ਖ਼ੁਦਾ ਨੇ ਉਹ ਸਭ ਕੀਤਾ।⁴⁰ ਪੌਲਸ ਦੇ ਪਿਲਾਫ਼ ਫ਼ਰੀਸੀਆਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਿਕਵੇ ਸਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੀ ਉੱਠਣ ਬਾਰੇ ਜਾਂ ਇਸ ਸੰਭਾਵਨਾ 'ਤੇ ਕਿ ਉਹਨੂੰ ਕੋਈ ਸਵਰਗੀ ਦਰਸ਼ਨ ਮਿਲਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਹਦੀ ਗੱਲ ਵਿਚ 'ਕੋਈ ਬੁਰਾਈ ਨਹੀਂ ਲੱਭ' ਸਕੀ। KJV ਨੇ ਆਇਤ 9 ਦੇ ਅਖ਼ੀਰ ਵਿਚ ਜੋੜਿਆ ਹੈ, 'ਅਸੀਂ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਨਾ ਲੜੀਏ।' ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਮੰਨੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹੱਥ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਫ਼ਰੀਸੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਫ਼ਿਕਿਆ ਹੈ (5:39)।

⁴¹ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਜੇ. ਡਬਲਯੂ. ਮੈਕਗਰਵੇ, ਨਿਊ ਕਮੈਂਟਰੀ ਆਨ ਐਕਟਸ ਆਫ਼ ਅਪੋਸਟਲਜ਼, ਅੰਕ 2 (ਡਿਲਾਈਟ, ਆਰਕੈਂਸਾ: ਗੋਸਪਲ ਲਾਈਟ ਪਬਲਿਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., ਮਿਤੀ ਰਹਿਤ), 226 ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।
⁴² ਵਿਅਰਸਬੇ, 343. ⁴³ ਕਹਾਉਤਾਂ 6:12-15; ਰੋਮੀਆਂ 1:24, 26, 28 ਅਤੇ ਇਬਰਾਨੀਆਂ 6:6 ਵੀ ਵੇਖੋ।